

Ανθρώπινο ήθος: Οι παράμετροι της διαμόρφωσής του

/ [Πεμπτούσια](#)

Στη σημερινή δημοσίευση της μελέτη της κας Νίκης Νικολάου για τη σχέση της θεολογικής ανθρωπολογίας με τη Βιοηθική (προηγούμενη δημοσίευση: www.remprousia.gr/?p=87869), εισερχόμαστε στο δεύτερο κεφάλαιο, που ασχολείται με το κυρίως θέμα του αντικειμένου της.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΗΘΙΚΗ, ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΗΘΙΚΗ ΚΑΙ ΒΙΟΗΘΙΚΗ

Εισαγωγή

Σε συνάφεια προς τις ανθρωπολογικές απόψεις της Ορθόδοξης θεολογίας, οι οποίες παρουσιάστηκαν στο προηγούμενο κεφάλαιο, θα εξεταστεί η επιστήμη της βιοηθικής, ούτως ώστε στη συνέχεια να προβληθεί η σχέση της Ορθόδοξης χριστιανικής ανθρωπολογίας με αυτή. Προτού, όμως, επιχειρηθεί η εξέταση της βιοηθικής, θα ήταν χρήσιμο να γίνει αναφορά στο ήθος, στην ηθική επιστήμη και ακολούθως στο χριστιανικό ήθος και στην χριστιανική ηθική. Προκειμένου να εντοπιστούν τα στοιχεία από τα οποία πηγάζει το χριστιανικό ήθος, είναι απαραίτητο να γίνει αναφορά σε θεμελιώδεις χριστιανικές διδασκαλίες και, πρωτίστως, στο πρόσωπο του Ιησού Χριστού, ο οποίος είναι ο παράγοντας με την κεντρικότερη σημασία στη διαμόρφωση του χριστιανικού ήθους. Μετέπειτα, θα γίνει εισαγωγή στην επιστήμη της βιοηθικής και θα παρουσιαστούν τα ζητήματα τα οποία εγείρουν τους βιοηθικούς προβληματισμούς. Το παρόν κεφάλαιο θα ολοκληρωθεί με την παρουσίαση της χριστιανικής βιοηθικής και τα κριτήρια μιας χριστιανικοηθικής θεώρησης της βιοηθικής.

1. Η επιστήμη της Ηθικής

1.1. Το Ήθος

Ο όρος ήθος, αποτελεί ένα εκτενέστερο όρο της λέξης έθος. Γεννιέται, αλλά και εξαρτάται από το έθος. Τι είναι όμως το έθος; Έθος σήμαινε αρχικά το συνηθισμένο τόπο κατοικίας και κατόπιν τη συνήθεια, το έθιμο, το χαρακτήρα[197] και τον εθισμό. Ήθος και έθος, συμπίπτουν σημασιολογικά με σχέση αιτίου - αποτελέσματος. Αυτό γιατί το *έθος* (συνήθεια) ως αίτιο οδηγεί στο *ήθος* (ο χαρακτήρας), το οποίο προκύπτει ως αποτέλεσμα. Η σχέση της ηθικής με το έθος φανερώνει τη σχέση της με το χρόνο. Αυτό συμβαίνει επειδή η συνήθεια, που καλλιεργείται με το χρόνο, διαμορφώνει την ηθική συμπεριφορά του ανθρώπου[198]. Να σημειωθεί ότι ήθος «έχουν μόνο τα πρόσωπα και όχι η έννοια της ηθικής ή η ηθική επιστήμη»[199].

Κατά τον Πλάτωνα, η σωστή διαπαιδαγώγηση και η διαμόρφωση του ήθους, δηλαδή του χαρακτήρα του ανθρώπου, πρέπει να γίνεται από μικρή ηλικία. Στην παιδική ηλικία, μπορούν να τεθούν οι βάσεις για την εξέλιξη της προσωπικότητας του ανθρώπου. Επομένως, το ήθος του ανθρώπου διαμορφώνεται ανάλογα με το πως έχει εθιστεί από μικρή ηλικία να σκέφτεται, να πράττει, να συναισθάνεται, να αντιδρά.

Επιπλέον, σημαντικότατο παράγοντα στη διαμόρφωση του ήθους ενός ανθρώπου, διαδραματίζει η κοινωνία. Η διαφορετικότητα που παρουσιάζεται στις κοινωνίες των χωρών ανά το παγκόσμιο, έχει επιδράσεις στη διαμόρφωση του ήθους του κοινωνικού συνόλου. Ακόμα και όταν η κοινωνία επηρεάζεται, επηρεάζεται και το ήθος. Η κάθε κοινωνία είναι διαφορετική εξαιτίας του γεωγραφικού, του πολιτισμικού και του τεχνολογικού περιβάλλοντος. Σε αυτά προστίθενται ο οικονομικός και ο πολιτικός παράγοντας. Διαφορετικό ήθος και ηθικά κριτήρια θα έχει ένας άνθρωπος ο οποίος ζει στην Ανατολική Ευρώπη με έναν άνθρωπο ο οποίος ζει σε μια τριτοκοσμική χώρα στην Αφρική. Οι συνθήκες διαβίωσης και οι προτεραιότητές τους, είναι πολύ διαφορετικές. Ακόμη και μέσα σε μια κοινωνία παρατηρούνται άνθρωποι με διαφορετικό ήθος, όπως είναι οι Ναζί στην Γερμανία. Συνεπώς, οδηγούμαστε στο συμπέρασμα ότι το ήθος διαφέρει από άνθρωπο σε άνθρωπο. Κάτι το οποίο κάποιος θεωρεί ηθικό, για κάποιον άλλον μπορεί να μην είναι ηθικό.

Πολλοί είναι οι παράμετροι, οι οποίοι επηρεάζουν τη στάση που διατηρεί ένας άνθρωπος έναντι σε έναν ηθικό προβληματισμό. Η διατύπωση του ηθικού διλήμματος, οι κοινωνικές συνθήκες, η προδιάθεση του ατόμου τη δεδομένη στιγμή, οι πολιτικές, οι θρησκευτικές και οι φιλοσοφικές πεποιθήσεις, καθώς και το γεωγραφικό, το τεχνολογικό και το πολιτισμικό περιβάλλον, διαμορφώνουν αναλόγως τη συμπεριφορά του ατόμου απέναντι στο όποιο ηθικό ζήτημα. Τέλος, καθοριστικό ρόλο στη στάση που θα διατηρήσει ο άνθρωπος απέναντι σε κάθε ηθικό δίλημμα που εγείρεται, διαδραματίζει η ελευθερία, το αυτεξούσιο.

[Συνεχίζεται]

[197] Απόστολος Β. Νικολαΐδης, *Προβληματισμοί Χριστιανικού Ήθους*, (Αθήνα: Γρηγόρης, 2002), σ. 11

[198] Γεώργιος Ι. Μαντζαρίδης, *Χριστιανική Ηθική Ι*, ό.π., σ. 19

[199] Στο ίδιο, σ. 25